

Початкова школа. – 2003. – № 11. – С.24-26.

7. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 14-17.

8. Лазаренко Н. И. Особенности развития форм организации учебного процесса по изучению украинского языка: исторический аспект / Н. И. Лазаренко // Дошкольное образование : опыт, проблемы, перспективы: Сб.мат.-лов VII Международ.науч.-практ. семинара. - Барановичи: БарГУ, 2016 С.106-108.

9. Лапшина І.М. Виховання інформаційної культури молодших школярів як складової комунікативної компетентності // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С.164-168.

10. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.

11. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Руслана Геворкова, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

PRACTICE OF USE OF THE V.O. SUKHOMLINSKIIS WORKS IN FORMATION OF MORAL QUALITIES OF FUTURE FIRST CLASSES

Ruslana Gevorkova, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовано процес виховання у дітей дошкільного віку морально-етичних якостей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Розкрито значення творчої спадщини видатного педагога-гуманіста В.О.Сухомлинського у формуванні загальнолюдських духовних цінностей особистості. Наведено приклад комплексної роботи з дітьми дошкільного віку над творами видатного педагога.

Ключеві слова: виховання, педагог, літературні твори В.Сухомлинського, моральні цінності.

Abstract. The article analyzes the process of education of preschool children of moral and ethical qualities in the conditions of a modern preschool education institution. The significance of the creative heritage of the outstanding humanist teacher V.O. Sukhomlinsky in the formation of universal spiritual values of the individual is revealed. The example of complex work with children of preschool age on the works of an outstanding teacher is given.

Key words: education, teacher, literary works of V. Sukhomlinsky, moral values.

Виховання – це надзвичайно важка справа. Від того, як виховуються маленькі громадяни України, залежить наша старість і майбутнє всієї країни. Тому дуже важливо сьогодні приділяти увагу морально-етичному вихованню, адже світ змінюється, наука невпинно летить вперед, змінюються погляди людей і влада в країні, а одвічні моральні людські цінності, виплекані народною педагогікою, залишаються назавжди. Це доброта, милосердя, чуйність, щедрість, ввічливість, любов [1, с. 26].

Прогресивні педагоги і філософи різних часів проголосили чимало плідних ідей, які сприяли розвитку педагогічного мислення, підвищенню педагогічної культури, активізації творчого пошуку. Одним з невичерпних джерел виховання особистості є спадщина В. О. Сухомлинського, який надзвичайного значення у становленні дитини як особистості надавав розвитку її духовності, що є мірилом людських цінностей, суспільної значущості.

У сучасних умовах особливого значення набуває не лише творчо-критичне переосмислення з позицій наукового історизму моральних цінностей у теоретичній спадщині В.О.Сухомлинського, а й глибоко обгрунтоване виділення з його практичного досвіду всього того, що може стати дійовим резервом для створення ідей, висновків, засобів принципово нової освітньої системи.

В.О.Сухомлинський був переконаний, що зміст, форми і методи виховання моральних цінностей звичайно змінюються залежно від вікових та індивідуальних особливостей дітей. Діти відрізняються одне від одного темпераментом, характером, здібностями, інтересами, нахилами. Тому у процесі морального виховання необхідно враховувати їх індивідуальні особливості [4].

Основи морального ставлення до життя в людському суспільстві слід формувати ще в дошкільному віці. Провідним завданням дошкільної освіти є всебічний розвиток людини як особистості, як найвищої цінності суспільства; виховання високих моральних якостей майбутніх громадян, збагачення їхнього культурного потенціалу, що ґрунтується на культурно-історичних та моральних цінностях українського народу, його традиціях і духовності; оволодіння цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями [3].

Спонукаючи дітей дошкільного віку пізнавати світ і серцем, і розумом, жити за законами добра і любові, поважати все, що нас оточує, - головні постулати морального виховання, до яких закликав В.О. Сухомлинський. Його твори, сповнені людяності й життєвої мудрості, допомагають відкривати дітям світ, формувати у них позитивне сприйняття довкілля і себе, моральні риси. Ідеї видатного вчителя стали актуальними для педагогів закладу дошкільної освіти «Веселка» м. Вінниці.

Вихователів даного ЗДО широко використовують твори В.О.Сухомлинського у формуванні загальнолюдських духовних цінностей: людяності, доброзичливості, милосердя, любові. Реалізація мети здійснюється через: перспективне планування з ознайомлення дітей з художніми творами В.О.Сухомлинського; організацію виховної та освітньої роботи з дітьми молодшого віку на тему «Подорож казками В.Сухомлинського» та розробленого циклу ігрових занять за творами В.Сухомлинського.

Для виховання морально-етичних норм поведінки майбутніх школярів педагоги використовують літературну спадщину В. Сухомлинського. У роботі з творами видатного педагога практикують такі методи та прийоми роботи: запитання та завдання за результатами прочитаного тексту, бесіди, творчі ігри та завдання, сюжетно-рольові ігри, дидактичні ігри, тематичні руханки та психогімнастику, зображувальну діяльність, роботу з прислів'ями, спостереження на свіжому повітрі тощо. Практична робота з дітьми над творами В.Сухомлинського вміщена у таблиці 1.

Таблиця 1

Комплексна робота над творами В.Сухомлинського з дітьми дошкільного віку

Моральна норма	Назва твору	Бесіда	Практичні завдання	Творчі завдання	Рухливі ігри
Гостинність	«Бджілка і Гарбузова квітка»	- Як ви гадаєте, чому Бджілці було важко розлучатися з Гарбузовою квіткою? - Якщо ви зустріли добрих людей, чи важко вам з	Придумайте декілька правил гостинності	Малюнок «Зустрічаємо гостей»; Творче завдання «В гостях у Гарбуза»	Гра «Гостинні квіти»

		ними розлучатися?			
<i>Любов до Батьківщини</i>	<i>«Пшеничній колосок»</i>	- Уявіть себе на місці Максима. - Що вам нагадав би колосок? - Чи любив Максим Батьківщину? - З чого це видно?	Гра «Мудра княгиня Ольга»	Створення колективної аплікації на тему: «Що для мене значить Батьківщина?»	Гра з м'ячем «Любить - не любить»
<i>Ввічливість</i>	<i>«Скажи людині «Здрастуйте»</i>	- Що ви відчуваєте, коли до вас ввічливо звертаються? - Які слова ви вважаєте ввічливими?	Згадайте будь-який випадок зі свого життя, коли вам допомогла ввічливість.	Уявіть, що ви відкрили Школу ввічливості. Розкажіть, якою буде ця школа?	Гра «Коло ввічливості»
<i>Турботливість</i>	<i>«Хто кого веде додому»</i>	- Як ви вважаєте, хто по-справжньому був турботливим? - Якщо людина турбується тільки про себе, чи зможе вона стати по-справжньому щасливою?	Запропонувати дітям розповісти, як треба турбуватися про оточуючих у запропонованих ситуаціях.	Творче завдання «Турботливий світ»; Малюнок «Що таке турбота?»	Гра «Турботливий господар»
<i>Дружелюбність</i>	<i>«У кого радість, а в кого горе»</i>	- Чи правильно вчинили діти, що не поїхали на екскурсію? Що зробили б ви? - Кого б ви хотіли мати собі за товариша? - А Галиних друзів можна назвати справжніми?	Робота над прислів'ями: «Добрі почуття – сусіди любові»; «Людина без друзів – що дерево без коріння»; «Дружній череді і вовк не страшний»; «Дружба та братерство – дорожче за багатство»	Малюнок «Добрі почуття»; Творче завдання «Чарівний лист»	Гра «Обручка дружелюбності»

З досвіду роботи закладу дошкільної освіти №26 м. Вінниці можемо стверджувати, що всі людські чесноти педагога в змозі виховувати у сучасних дітей засобами літературних творів Василя Олександровича Сухомлинського. Його казки, легенди, оповідання – це багатющий матеріал, за допомогою якого діти дошкільного віку засвоюють загальнолюдські цінності й високу мораль.

Список використаних джерел:

1. Бабій І. В. Ідеї В. Сухомлинського щодо морального виховання особистості / І.В.Бабій // Педагогічний дискурс. – 2011. – Вип. 10. – С. 25-28.
2. Демченко О.П. Спостереження за емоційними реакціями дітей у процесі створення виховних ситуацій / О.П. Демченко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – № 5. – Луганськ, 2009. – С.105–114.
3. Любчак Л.В. Підготовка майбутнього педагога до реалізації принципів педагогіки партнерства / Л.В.Любчак, Л.П.Дабіжа // Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. – 1st ed. – Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2018. – p.539-560.
4. Сухомлинський В.О. Людина неповторна / В.О.Сухомлинський. – Вибр. тв. у 5 т. – К: Рад. шк., 1976. – Т.1. – С.121-123.
5. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.

ВИКОРИСТАННЯ ІЗОТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тетяна Грабовська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: О. В. Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USE OF ISOTHERAPY IN WORKING WITH PRESCHOOL CHILDREN

Tatiana Hrabovskaya, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті розкриваються поняття «арт-терапія», «ізотерапія». Розглядаються загальні правила ізотерапії. Аналізуються особливості використання ізотерапії в роботі з дітьми дошкільного віку.

Ключові слова: арт-терапія, ізотерапія, діти дошкільного віку, малювання на склі, «кольорові діти».

Annotation. The article describes the concepts of «art therapy», «isotherapy». The general rules of isotherapy are discussed. Features of the use of isotherapy in work with preschool children are analyzed.

Key words: art therapy, isotherapy, preschool children, painting on glass, «Color children».

Упровадження програми «Дитина» [3, с. 9] в сучасний освітній процес вимагає від педагогів нового підходу до своєї діяльності, новітніх технологій, форм і методів виховання, розвитку й навчання дітей. В сучасних умовах педагогові дошкільного закладу необхідно орієнтуватися в розмаїтті освітніх новацій, вміти правильно, творчо та доцільно їх використовувати.

З метою розвитку дитячих здібностей, прискорення адаптації, зниження в окремих дітей гіперактивності, замкнутості та підготовки руки до письма (вдосконалення координації рухів дрібної моторики) варто впроваджувати інноваційну технологію - арт-терапію.

Арт-терапія як самостійний напрям в лікувально-реабілітаційній, педагогічній та соціальній роботі, нараховує декілька десятиліть своєї історії. В перекладі з англійської мови – це лікування художньою творчістю. В науково-педагогічній інтерпретації словосполучення «арт-терапія» розуміється як піклування про емоційне самовідчуття та психологічне здоров'я